

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **X.**

V saboto 28. avgusta (poznoletna) 1852.

List **69.**

Devetnajste bukve

Homerove Iliade *).

Obseglej. Ahil se serdu odpove in se v boj podá.

Dviga iz morskih valov se rumeno prepasana Zora,
Da svitlobo delí bogovam i smertnimu bitju;
Tetida zdaj/prinese do bark/Hefestove dela,
Pri Patroklju na tleh/Ahileja javkati najde,
Britke bolesti okrog zdihajočih obilno tovaršev;
Med nje vstopi nakrat/se boginja srebronožična,
Sinu roko podá, izreče besedo in pravi:
»Pustiva, sin, če ravno boli, tu tega ležati,
Sklenjeno v nebu je tak, da smert je nemilo ga trešla;
Prejmi Hefestov dar, to krasno blešeče orožje,
Kakor enaciga še ob rami čoveški ni bilo«.

Boginja tak na tla položi pred sinam orožje,
Ganjenja čudno vse skup rožlajo naprave umetne,
Združene strah okrog preletí, ne tvega nobeden
Boginji zreti v obraz, preplašeni proč trepetajo.
Samo Ahilej, orod gledaje, še hujši jezi se,
Bliskata mu ko plamena dva pod čelam očesa;
Scer pa prešine ga slast v objemu bogoviga dara,
In ko dovolj z pogledam oprávnasiti si serce,
Stikoma materi berž besede te krilate reče:
»Da, gotovo je bog, ki pošlje orožje nam isto,
Nevmerjoči le dlan kaj taciga zdela, ne čovek.
Koj se orožiti čem! Skerbí me le nekaj, o mati!

*) »Iliada« Homerova, to je, junaška pesem o Trojan-
ski vojski, ki se je neki v letu 1184 pred Kristusovim
rojstvom z razdjanjem Trojanskiga mesta končala, slovi
kot nar krasniši pesniško delo te verste, dokler svet stoji.
Tako sodijo od starodavnih časov noter do današnjiga dne
vsi, kterih razsodba o tem veljá.

Ni nam tedaj treba ne besedice o tem dalje govo-
riti tistim svojim bravcem, kterim je ta pesem v izvirnim
jeziku ali v nemškem prevodu dostojno znana in ki so
brali mnogo bukev, ki pretresajo in razlagajo to veličan-
sko pesem. Le tistim bravcem, kteri bojo »Iliado« v slo-
venskim prevodu pervikrat brali, v porazumljenje to-
liko opomnimo, da preslavni pevec Homer je živel ob
časih paganstva ali ajdov in dolgo dolgo poprej, preden
je izveličavna luč kristianske vére svetu zasijala. Takrat,
ko ljudje ediniga praviga Boga še niso poznali, so si mi-
slili nebó polno bogov in boginj — malikov, vsaciga s
posebnimi lastnostmi, vse v mnogoverstni zavezi z ljudmi,
potovajoče z neba na zemljo, iz zemlje v nebó itd. Do-
mišljevali so se tudi ljudi, ki so bili obdarovani s po-
sebnimi prednostmi telesnimi ali duševnimi, da so božjiga
rodú, ter so jim dajali v svojih pravlicah čudovite dela
dopernašati.

Tako si mora prosti bravec »junaške pesmi« ta-
danje ljudstva pred oči postaviti, da se ogne vsaki zmoti
in zapopade povesti starodavnih časov.

Ceravno so te povesti, kakor vsak iz rečeniga zdaj
sam vé, z mnogimi basnami ali fabulami in domišljijami
prepletene, bi vendar krivo sodili, ako bi mislili, da so
zgol basnopisje. Podlaga teh pesem je gotovo zgodo-
vinska, ker takrat, ko še pisanje ni iznajdeno bilo, so
bili pevci edini zgodovinarji. Kar se je imenitniga
zgodilo, se je prepevalo v pravlicah, ki so šle od ust do

Da bi tičas Menetiču móm ne splaznule muhe
V rane zasekane, tam ne vplodile gnusne červadi,
Ki bi potem oskrunila drob in ude merliča;
Kajti življenje je proč — in truplo ne otme se gnilbe«.

Rah overne rekoč mu boginja srebronožična:
»Sercu, predragi mi sin, ne daj žalovati o temu!
Meni bo skerb obvarvati ga nadlege muševja,
Ki se požrešno živí glodaje pobite junake.
Ako celó ležalo bi tu, da leto preteče,
Truplo ne gnilo bi mar, ter vednoma lepši cvetelo.
Združi tedaj k posvetu na hip Ahajce junake,
Jezo pozabi nasprot Agamemnonu, vodniku ljudstva,
Ter se podajta obá s pogumam opasana v bitvo«.

Rekši pogúm in silno krepost mu dihne v oserčje,
Vlije ambrozije scer i rudečiga nektara v žile
Mertvimu Patroklju, gnilobe da truplo mu varje.

Gré pak o bregu potem, ob morskimu, slavni Ahilej,
Strašno v okrožje kriči, in šunta junake Ahajce.
Tisti celó, ki varhi sicer so bivali v ladjah,
Ki kormila so bark z izurjeno vižali roko,
Ali ko hišniki kruh med posle delili na brodu;
Vsi ti sedaj hitéli so skup, kar hrabri Ahilej
Spravlja v nesrečni se boj, za kiga se dolgo ni menul.
Arova tudi prišantata tje služabnika serčna,
Tideja sin, stanovitni vojak, in verli Odísej,
Bližata, trudna še ran, se na pike operta počasno,
Ter na perve klopí se zbornice vsedeta spredej.
Nar posledniši pak Agamemnon vojvoda pride,
Silniga vboda bolán, ki v hudimu terganju Koon,
Sin Antenora, njem' je s piko jekleno ga zvertal.

ust, od roda do roda, in le na ti poti so se ohranile zgodbe
starodavnih časov v pesmih naroda.

Homer pa (o kteriga življenjepisji so scer raz-
lične mnenja) je prekosil s svojima pesmama »Iliado« in
»Odiseo«, v kterih je opéval silovito Trojansko vojsko, vse
svoje verstnike, in je s tema pesmama delo vstvaril, ki si
je nepremeljivo v teku tisuč in tisuč let svojo slavo ohrani-
lo, in še dandanašnji sluje kot izgled krasniga
pesništva, ki »um bistri in obogatuje, okús vgladuje
in tudi v obrazovanji narodskega jezika nam pomaga«.

Naš Koseski se je lotil veličanskiga dela in pre-
stavil za poskušnjo 19. pesem »Iliade«. Hvala, pri-
serčna hvala in slava mu v iménu slovenskiga slovstva
za to! On, kteriga pesmi, naj bojo izvirne ali prevodi,
so Slovincam vedno nauki (Studien) slovenskiga jezika,
je tolikanj več vés mož za to, čudovite krasote Homerove
povesti v slovenskim jeziku nam popolnoma razodeti,
ker je obče znano, kako šen mojster je mogočniga he-
ksametra in odmora (cæsura), v »Iliadi« toliko važniga.

Izbral pa si je Koseski iz 24 Iliadnih pesem de-
vetnajsto, ker v nji Ahila, nar pogumnišiga junaka
Trojanske vojske, vidimo v nar veči slavi, in v nji tudi
se bere prelepa pravlica od Ate — z mote, katero je, da
bi bogov v olimpu (ajdovskim nebu) dalje ne motila,
Jupiter (pervák paganskih bogov) iz olimpa vergel; ver-
žena z nebes je letela na zemljo ter padla — na dela
človeške.

Več o prevodu Koseskovim nam ni treba ome-
niti, ker se, častiti bravci! sami bote radovali z nami
vred nad prekrasnim nar novejšim delam Koseskiga,
kteriga nam mili Bog ohrani, da bi svojimu narodu še po-
daril obilno cvetlic svojih nadušenih poezij, za kterimi
uvék teži serce slovensko.

Vred.

Zdaj ko združeni vsi so v skupštini bili Ahajci,
Dvigne z besedami tim se jadrenonogi Ahilej:
»Vojvoda, bolji za naj, ki sva serditiga serca
Slepo se sperla zavolj deklin v britki togoti,
Bolji bi bilo za naj, za mene in tebe, gotovo,
Da bi takrat Artemida v smert zadela jo bila,
Ko ste mi zbrali jo v dar v Lirnesu, premaganim mestu.
Toliko grizlo prahu ne bilo bi slavnih Ahajcev
Padših vrazniku v pest ob času mojiga serda.
Unim scer to bilo je v prid — pa zdi se mi, mnogo
Bodo zdihávali še Ahajci najniga krega.
Tode na stran minulo za zmir, če ravno je britko,
Potolaživa ponos — in siloma — v njedru junaskim,
Serda se jaz clo odpovem, ne kaže mi dalej,
Stati ti term nasprot. Na noge tedaj i pokliči
Brez odloga v prepír Ahajce kodrolasate,
Skusiti čem še Trojce enkrat, napadši jih ojstro,
Alj so namenjeni res, prenočvati tukej o brodih?
Zdi se mi, rad bo mnogi od njih kolena priklanjal,
Ako mu steče, da živ se umakne sulici naši.
(Dalje sledí.)

Kakšna mora hiša biti, da je ljudém prijetno in zdravo prebivališče?

Lastnosti, ki jih mora hiša imeti, da je prijetna in zdrava za svoje prebivavce, bi utegnile sledeče biti:

1. Ker se hiša v ta namen zida in naredí, da bi nas proti vsacimu vremenu varovala, proti vročini in mrazu, proti dežju in nevihti, mora prvič v vsih svojih delih močna in terpeča biti. Najpotrebniši je to pri podlagi (Grundbau), in pri strehi. Stene iz zemlje ali lesa branijo bolj vročino in mraz, ko kamnitne, ker poslednje gorkoto hitrejši skoz se pusté, tudi ložej mokroto na-se vlečejo; ali lesene hiše so nevarnosti ognja zlo podveržene.

2. Prebivališče mora od znotrej in zunej kolikor je mogoče proti nevarnosti ognja zavarovano biti. Hiše, ki imajo slabe dimnike ali jih clo nimajo, ali ki so verh tega na les naslonjeni, ali clo na les sozidani itd. so nevarnosti ognja od znotrej podveržene; lesene hiše, ali hiše s škodlami, deskami ali s slamo krite, so od zunej v nevarnosti ognja.

3. Hiša ne smé povodnjam podveržena biti, torej mora viši stati, kakor največi višina vode.

4. Vsako stanišče mora takšno biti, da zdravju ne škodje. Da bo temu pogoju zadostilo, je treba:

- a) da je dosti prostorno. Hlap namreč ljudi in zrak, kteriga izdihajo, ako se nakupičijo v sôbi, sta zdravju sila škodljiva. Posebno je to v niskih izbicah.
- b) Stanišče mora svetlobno biti. Luč in svetloba ste za uspeh in življenje rastlín, žival in ljudi neobhodno potrebne. Luč oživlja vse; vsaka živa stvar se proti luči obrača, in le clovek bi v tamôti — v ječi — prebivati hotel? Pa vunder hiša ne smé preveč in nezmerno velicij okinj imeti, ker se scer teško kuriti in ogreti dá, manj terpežna postane, pa vunder več stroškov uzroči.
- c) Hiša naj bo tako narejena, da se zdravju škodljiv dim po nji ne more razširjati. Torej naj so dimniki oski, peči dobre itd.
- d) Prebivališče ne sme mokrotno ali vlažno biti, se mora dobro kuriti in dobro prevetrili dati. Ni bolj nezdraviga, kot je mokrotna izba — mati stoternih bolezin! Kamnitna dlažba okoli hiše, ktera naj viši stoji, kakor najviši okolica njena, zavarje hišo mokrote, ter povzdigne celo pohišje. Ravno zavolj suhote

so iz cegla zidane pohišva veliko veliko bolj zdrave, kot iz kamnja delane. Potrebni prepih se v sobah dobí, ako je hiša tako narejena, da so si oknja in vrata, kolikor je mogoče, ravno nasprot.

e) Stanišče naj bo prijetno in dopadljivo od zunej in znotrej! Naj dopade očesam memo gredočih! Naj pa tudi dopade hišnemu gospodarju bolj, ko vmazana in nakajena kerčma! Prijetin si moramo dom narediti, da bomo radi domá ostajali. Blagor domá, kdor ga imá, — in ki srečen in vesel med svojo družinico živi! Kar dopadljivost in zdravje hiše zadene, je po kmetih tudi posebno na to gledati, da sta gnojniše in straniše (sekret) na pravim mestu. Straniše naj bo kje na strani, ne pa ravno pred nosam in očmi, — gnojniše ravno tako.

f) Hiše naj se sozidajo, kar je mogoče, le na taci krajih, kjer je dobra voda blizo.

5. Notrajna razdelitva pohišja naj bo v vsim taka, da se opravila nar hitrejši in nar ložeje v njem opraviti zamorejo. Koliko tisuc in tisuc stopinj, in koliko delavne moči se dá, postavim, pri kmetijskih pohišjih prihraniti s tem, da so shrambe za klajo blizo hleva, da je štirna blizo kuhinje itd.

6. Zidanje hiše naj pa vunder — kolikor čas in okoljšino pripusté — dober kup bode! Doseže se to, če se vës prostor dobro porabi; če se potrebno gradivo ob pravim času in od pravih krajev poskerbi; če se s poštenim in zvedenim staviteljem dela; če natanjčin prevdarik se naredí, in po tem kolikor je moč, z lastnim, ne pa — s ptujim denarjem zida.

J. Š.

Ogled kmetijstva na Angleškim.

Cena jestvin ali živeža.

Cena živeža je prav za prav mera ali tarifa, po kateri se ravna dnina (lon) za delavce, ker si mora vsak clovek toliko prislužiti, kolikor za svoj živež potrebuje; bolj niska ko je dnina delavcev, na toliko nižji stopnji so tudi kmetijstvo, obertnijstvo, rokodelstvo in kupčijstvo. Po visokosti dnine se tedaj zamore ceniti stan obertnijstva vsaktere dežele.

Na Angleškim se sploh mesó trojne sorte prodaja, po 25, 18 in 15 krajc. naš (Dunajski) funt; srednja cena mesa je tedaj 17 krajc.

Telečje mesó je nekoliko dražji, funt pride na 20 do 23 krajc.

Ovčje in koštrunovo mesó, kteriga bolj ubožni ljudje na Angleškim nar več pojedó, je večidel tiste cene, kakor goveje mesó srednje sorte; po kmetih je enmalo bolji kup.

Svinskiga mesa povžijejo na Angleškim malo, ker se Angleži s prešičjo rejo le malo pečajo; v mestih se pojé scer veliko gnjat, pa te pridejo večidel iz Hamburga.

Bokal mleka izpod krave velja 12½ krajc., — funt siroviga masla (putra) 37 do 46 krajc.

Navadni kruh na Angleškim je pšenični; funt taciga kruha veljá 3½ do 5 krajc.

Ola (piva) pijejo Angleži sila veliko, cena je zlo različna; bokal po kmetih navadniga ola, kterimu se ale pravi, veljá 12½ krajc.

Cukra funt velja 12½ krajc., kave slaběji sorte 37½ krajc.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 1. septembra (ranojesna) 1852.

List 70.

Devetnajste bukve Homerove Iliade.

(Dalje.)

75 Reče; jak veselé blešeč okovani Ahajci
Velikodušniga se Pelida, da serd je potažil.
Dvigne v sedežu pak vojaštva se knez Agamemnon,
Téle besede rekoč, ne stopši v okrožje, izusti:
»Hrabri Danajci, prijatli mi scer, služabniki Ara!
Mirni posluh stoječimu gré; ni lepo nikakor
Segati komu v govor; to tudi izurjene zmoti.
Hrupa enaciga kdo bi čuti, govoriti mogel?
Nar glasnejši se s tim govoric omamiti dade.
Tebi Pelid razodenem se, vi drugi Ahajci
Pridno pazivši o tem premislite važne besede.
Mnokrat očitali so Danajci mi mojo pregreho,
Britko me karali tud, pa jaz nedolžen o njej sim;
Krivi so Cen, in osode zavid, in tamna Erinja;
Ti so mi tistiga dné, ko dar sim uzel ti česenja,
Tak omamili um, krivici da serce udal sim.
Kdo ubrani se tim? To Ate — slepivka vse dela,
Pervorojena Cenova hči; ta vsaciga zmoti.
Rahlih stopin se ziblje naprej, se tal ne dotika,
Plava o temenu glav čoveškiga roda na zemlji,
Vabi krivdo ljudi, ter mnogiga va-njo zaplete.
Zvila celó je Cena nekad, ki smertnih i večnih
Nar mogočniši je; in Hero, čeravno le ženska,
Ga je kovarno potem prekanula istiga dneva,
Ko je Herakleja moč Alkména iméla roditi
V taboru krasnih ograj, v ponosnimu mestu tebanskim.
Tako je Cen Olimpu takrat bahaje naznanil:
Čujte bogovi me zdaj, zapomnite boginje krasne,
Serce me žene, da vam oznanim veselo novico —
Dans pripelje na svit Ilitéja, vižavka porodov,
Slavne namembe možá, ki vsim ukazavati ima,
Kar iz moje kervi je krog bivajočiga ljudstva.
Hero ponosna na to mu reče kovarniga serca:
Prazna bo ta; beseda nikad ne spolni se tvoja,
Ako se ne zarotiš, Kronión, z oestro prisego,
Zapovedávalo res da bode vsakimu možu
Krog bivajočih ljudi, po tvojimu mozgu rojenim,
Dete, ki maternimu telesu se danas izvije.
Boginja tako, — in Cen, ne svest si prekanjene zajнке,
Rot izreče strašan, ki zló pokori ga prihodnič.
Kajti Hero iz viš Olimpa nagloma splava
V Argon ahajski grad, kjer Stenela Perzejeviča
Znade žlahno ženó. Pod sercam miliga sina
Ravno nosila je ta v začetku sedmiga mesca.
Hero na svit, negodniga še, primora; zabrani
Pak Alkmeni porod krotivši porodne bolesti.
Urno potem se verne v Olimp in Cenu naznani:
Strele metavni oče bogov, priznaj mi besedo!
Ravno rodil se je mož, ki jak Argajce bo vladal,
Stenelu sin je, Perzeja vnuk, Evristej z imenam,
On je tvoje kervi, ter Argonu slavni velitelj.
Hero nehá — Kronida bolest neznana prešine,
Zmoto on zgrabi tihp ob kitah černo blešečih,
In zaroti se serda vnet s prisego veliko,
Zmota v Olimp da nikada več in k zvezdnim oboku
Nikada priti ne smé, da več bogov ne zaslepi.
Reče, in rok sukajočih iz viš Olimpa jo treši,
Ona topi se topí, ter pade na dela čoveške.

Zdihne pa Cen še mnokrat o njej, ker miliga sina
Vidi nevredno potem Evristeju delati tlako.

245 Tako ne morem i jaz, kar Hektor kopapresenčen
Ljuto Ahajce mori ob kermah ladij visocih,
Zmote pozabiti več, ki britko mi um je zadela.
Ker pa pregrešil sim, ker Cen mi je pamet otamnul,
Čem spokoriti se tud in dati obilno ti blaga.
Kviško tedaj, oroži se v boj, podbodi še druge,
Jaz ti pripravim o tem darove, katere Odisej
Včeraj opomnul je, pozdravši te v šotoru tvómu.
Toliko mudi se le, če ravno te mika do bitve,
Da mi tovarši iz bark darila prinesejo simo,
Ino ti sam preceniti znaš, kaj krasniga dam ti.«
(Dalje sledi.)

Kmetovavci močíte senožeti! *)

Kmetovavci! ne pušajmo senožet ali travni-
nikov, kakoršni so sami po sebi, če nam je mar
za veliko večí dobiček! Ne bodimo slepi, da bi
tega ne spoznali, da rodovitne senožeti so ime-
nitna podlaga, na katero se večidel opira premoženje
kmetovo v naših deželah, ker po pomnožitvi živin-
ske klaje se pomnoží in zboljša naša živinoreja;
po živini, za katero zmiraj lahko gotov denár sku-
pimo, si množimo gnoj, in z obilnišim gnojem mno-
žimo vse svoje pridelke.

Da bi se pač našim kmetovavcam oči odperle,
da bi saj spoznali, kar jim gotov dobiček, go-
tov denár ponuja!

Senožeti pa pripraviti na boljši stan in na njih
vstvariti velike pridelke, je eden nar prvih pripo-
močkov, da jih močimo, da vode po njih nape-
ljujemo.

To reč hočemo pretresti v 3 vprašanjih. Pervo
vprašanje: ali je vsaka zemlja za močenje
pripravna? Drugo vprašanje: kdaj naj se-
nožeti močimo, in s kakšno vodo? Tretje
vprašanje: Kakošni dobiček zamoremo iz
redovnega močenja pričakovati?

Pervo vprašanje: „Jeli vsaka zemlja za
močenje pripravna?“ — Odgovor: Večidel
vsaka zemlja je za močenje pripravna; vunder je
pri močirnih senožetih svetovati, da se jim po-
prej močirnost odpravi. Skozi veliko let sim se v
Paltenski dolini s svojimi lastnimi očmi prepričeval,
da tudi na močirnih senožetih je močenje tako do-
bro storilo, da se je skoraj polovico več sená pri-
delalo; le to je pri močirnih senožetih treba, da je
vode dovelj in primerne gorkote, ker nape-
ljana voda stanjša stoječo močirno tako, da rodo-
vitnost napeljene vode krotí malopridno močirno. —
Dalej je gotovo, da je za suho zemljo, posebno s

*) Po priporočilu zvedeniga kmetovavca iz Breisgau-a, na-
tistjenim v 41. časniku Štaj. kmet. družbe. Vred.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj X.

V saboto 4. septembra (ranojesna) 1852.

List 21.

Devetnajste bukve Homerove Iliade.

(Dalje.)

246 Odgovori pa rekoč mu jadrenonogi Ahilej:
»Atreič, vojvoda čet, preslavni vladar Agamemnon,
Stvari kar se ti zdi, pristojne darove mi davaj
Ali zaderži mi jih; le hitro na boj se podajmo!
Dalje ne gré muditi se tū s pogovori praznim
Djanje pušaje v nemar; veliko še dela je treba,
Preden Ahileja spet med pervimi vidite v bitvi
Podirajočiga v prah Trojance s piko jeklenko;
Tak imate primér, kak valja sovražnike biti«.

Njemu opomni na to v sovetih izurjen Odísej:

»Bodi še tako močan, bogovam enaki Ahilej,
Tirati tēš proti Ilji v prepír s Trojanci nikar jih,
Kajti boritva ne bo terpela časa le malo,
Kdar enkrat se sprimejo prav razpaljene rajde,
In s pogumam obā navdajo naroda bogovi.
Pusti da prej okrepčajo se s pijačo i hrano
V ladjah urnih možjé; to dá življenje i zmago.
Ní ga junaka da tēš brez jesti in piti bi mogel
Škati vražnike clo cel dan do večerniga mraka.
Če je še tako volján obnašati serčno se bitvi,
Žeja ga stare i glad, po malim uterpnejo udje,
Peša mu moč, in tresejo se kolena hodečim.
Vitezu pak, če vina i hran dovolj je nasiten,
Ako bojuje se tud cel dan z vojšaki sovražnim,
Serce veselo igra, ne peša mu hrabro koleno,
Dokler clo posledni vojak iz bitve ne zgine.
Ljud razpošli tedaj, nej vsak si omisli kosila,
Atreja sin Agamemnon o tem darove prinesi
V skupštino les, da lastnih oči jih zrejo Ahajci,
Ti pa raduješ o njih se verlo v junaškemu sercu.
On priseži scer stoječ pred ljudstvom ahajskim,
Da se dotaknul je ní, da nikdar ni se ji bližal,
Kakor ženi se mož približa v rodu čoveškim;
Ti zadovolji se s tim, in umiri v nedriju serce.
Zadnič obed nej dá dragocen ti v šotoru svômu,
Da se ti skaže vsa čast, ki takimu vitezu grede.
Atreja sin! ti pak znaprej v obziru na druge
Bodi pravedniši scer, ker ní nevredno vladarja,
Z možem umiriti se, ak uzrok žale mu bil je«.

Spet se oglasi nasprot kardela vladar Agamemnon:

»Rad, o Laertovi sin, jaz tvoje besede poslušam,
Ker po pravici si vse razložil i lepo govoril;
Tudi prisežem rad, že sam hrepenim po prisegi,
Ino krivična ne bo pred bogam taka beseda.
Ti počakaj Ahil, če ravno te mika do bitve,
Tudi vi drugi pomudite se, da dojde darilo
Simo iz mojih bark in zvezo skleneva zvesto.
Tebi pa to, Laertovi sin, velivši ukažem:
Berž izvoli si nar žlahnejši mladenče ahajske,
Ino prinesi iz bark darove, katere mu dati
Včera namenvala sva, in deklice sabo pripelji.
V taboru scer ahajskemu nej merjasca omisli
Taltibios, da zakolemo v dar ga Apolu i Cenu«.

Njemu overne na to tekún siloviti Ahilej:

»Atreič, vojvoda čet, preslavni vladar Agamemnon,
Biti bi znala ta skerb spodobniši drugiga časa,
Kadar vojske vihar počitka dovoli nam uro,
Ino togota mi tak divjala v sercu ne bode.
Zdaj pa ležé merličí še tam, katere je Hektor,

Priama sin pobil, ko čast mu zmage je Cen dal.
Jesti vi nudite jih, jaz rajši bi treznim ukazal
Brez prevdarka v prepír podati se verlim Ahajcam,
Gostovanje pa dal zvečer bi napraviti slavno,
Ko mašovana sramot bo naših tenja posledna.
Meni že nič gotovo poprej skoz gerlo ne derkne,
Bodi pijača alj jed; uzela mi smert je prijatla,
V šotoru tam leží, raztergan z ojstrino jekla,
Vratam obernjen obraz, tovarši plakaje v okrogu;
Torej kar ne želí kaj taciga serce si moje,
Ampak uboj — ino kri — ino grozni stok umerjočih.

Odgovri mu na to v sovetih izurjen Odísej:

»Peleič, iskren Ahil, nar višji junak med Ahajci,
Bolji si v bitvi ko jaz, in hrabriši, res ne le malo,
Tode modrosti bi znal mnogterno prevagati jaz te,
Kajti dalje živim, in torej več sim opazil;
Mojmu совету tedaj ukloni serce prijazno.
Kmaló ljudjé nasítijo pač se bojniga hrupa,
Ako železo kosí ko bilkice trudne junake;
Prid negotov je sicer, če vago oberne Kronion,
On ki borivnih osod vladar je v čoveškemu rodu.
Bomo Ahajci mi mar žalovali s trebuham o mertvih?
Vsaciga dne zaporedama jih pogine veliko,
Kdo nadloge bi tak neskončne prenesti zamogel?
Dajmo, bi djál, usmertjeniga zakopati spodobno,
Ter mu žalujmo ti dan, potem utolažimo serca.
Kar pa zadela do zdaj ni strašne pobitve nevihta,
Spomni se hran, se spomni pijač, da bomo še hujši —
Neprenehama v bron okorni zaviti — se bili
Z moží sovražnih trum. Potem pa nihče vojaštva
Ondi ne mudi se dalj, i ne čakaj drugiga klica!
Kajti opomba bi ta v pogubo taistimu stekla,
Ki bi se v brodu mudil; ob enim združeni zvesto
Udrimo v grozni poboj nad konje jahavne Trojance«.

(Dalje sledí.)

Kmetovavci močíte senožeti!

(Dalje in konec.)

Kar vprašanje vtiče: jeli vsaka voda dobra travnike močiti? bi se utegnilo misliti, da vsaka, ako se sploh le od močenja govori. Ker pa kmetovavcu ni zadosti, da bi le vode po senožeti napeljal, ampak le take, ki k rasti dobre trave pripomore, je gotovo važno vprašanje: ktera voda je za to nar bolji?

Vode imamo narveč iz studencov, potokov in rék.

Po mojih skušnjah ima čista in večidel merzla studenčnica le to dobroto, da ž njo močene senožeti varje suše, scer nima nobeniga posebniga prida za zboljšanje trave.

Bolji je voda potokov in rék, ktera pa tudi vsaki čas ni enaka. Kakor smo že rekli, je spomladansko močenje nar koristniši, pa tudi o poznim poletji za otavo ali po košnji otave ni brez prida.

Je pa kmetovavcu mogoče, da zamore vodo iz štirne, studenca, potoka ali reke skoz straniša

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 8. septembra (ranojesna) 1852.

List 72.

Devetnajste bukve Homerove Iliade.

(Dalje.)

Reče, pridruži si pak dva slavniga Nestora sina,
Ter Meriona, potem Filida Megita, Toanta,
Sina Krontoviga Likómeda, scer Melanipa.
Skupno se vsi podajo ti hip v Atrídovi šotor,
Pridno doveršijo tam po danih ukazih opravke.
Sedem obečanih trinožnih zberejo kotlov,
Dvanajst kónj, i desetkrat dva umijalnika svitla,
Dela umetnih žensk, brez madeža, spelejo sedem,
Osma pak je Brizeja hči, lepólična divica,
Ter zlatovine deset natehta talentov Odísej,
Ino koraci naprej, za njim z darovmi mladenči —
V sredo skupštine vse postavijo — in Agamemnon
Dvigne se. Taltibi pak, po glasu bogu podoben,
Tik vladarja stoji, deržeč merjasca naroči.
Atreja sin zdaj urnih rok se stegne po nožu,
Ki mu je visel zmir ob toku veliciga meča,
Ter pervence šetín merjascu obrije, i rame
Dvigne na kviško potem; molčeč Ahajci v okrogu,
Jako spodobi se, poslušajo kneza besedo,
Ki, proti nebu oči obrnjene, tako prisega:
»Pervi Kroníd, nar višji bogov, nar slavníši, čuj me,
Gea i Heli potem in Erinje, ktere čoveka
Ojstro predepsate tam ki tukaj krivo priseže!
Nikda se nisim jaz dekliné Brizejke dotaknul,
Ne v priležbino slast, in ne v drugačno namembo;
Bivala v šotoru je nedotaknjena v izbici lastni.
Ako ni res, pošlite mi vse neskončne napake,
Ktere prisodite scer izustniku krive prisege!«
Reče in prasetu golt preseka z jeklam okrutnim,
Taltibi pak z vertéčo roko ga v sivo valovje
Ribam verže v obéd. Potem se dvigne Ahilej,
In beseduje rekoč Argajcam boja želečim:
»Res je, o Cen, ti čuda napak čoveku nakloníš!
Nikdar Atreja sin bi v njedru mi tako zapalil
Serca ne bil, dekleta nikád uzél mi po sili,
Ti le, pogina vesel, si mnogimu dati namenil
Ljuto prenačljeno smert po verstah ahajskiga polka.
Pojdite jesti sedaj, potem pa se snidimo k bitvi.«
Tako junak in razpustí sobór nepokojni,
Urno razidejo vsi se, vsak na lastno brodovje,
Mirmidonci o tem obdajo skerbno darove,
Ter jih znesejo v brod Ahileja rajske podobe,
Spravši v predela jih, ter deklicam izbe volíjo,
Konje pa speljejo tje v konjišnico hlapci pravedni.
Brizeja hči, blešéča lepót ko zlata Citera,
Vidši presunjeniga Patrokla z ojstrino jekla,
Pade o njemu na tla, zdihuje britko, i terga
Gerla mehkost, in nedrija kras, in lici cveteče,
Joka pa tak ihtí dekliná bognjam enaka:
»Dragi mi Patroklos, nesrečnici mili prijatelj,
Živiga v šotoru sim zapustila tebe odidši,
Zdaj vernivši se lés te mertviga najdem, o vodja!
Tako zadeva me zmir napaka kar za napako.
Moža, katerimu sta me mati in oče udala,
Zrela predertiga sim pred mestam z ojstro jeklenko,
Brate ljubljene tri, iz ravno te majke rojene,
Grozna uzela mi smert je istiga dneva pogube.
Ti pa si rah me tolažil, kér mi je hitri Ahilej
Moža umoril i grad razdjal je veljaka Mineta,

Rekši nevesto da boš me zaročil Ahileju slavnim,
Da popeljaš me v Ftio potem na jadreni ladji,
Ter mi napraviti češ med Mirmidonci ženitbo.
Obžalovala tedaj, tak miliga, vedno te bodem.«
Tako plaka, okrog zdihujejo druge žénice,
Po Patroku na vid, zares nad lastno nesrečo.
Njega, Ahileja, pak obdajo starosti ahajski,
Da b' otešal se proseč, — alj on zdihovaje se brani:
»Molim, ubogati ak bi hotli me dragi tovarši!
Ne ukazujte nikar, da serce bi s hrano tolažil,
Alj s pijačo poprej, britkost preveliko stori mi.
Jaz postiti se čem, terpeti do pozniga mraka.«
(Dalje sledí.)

Kdaj naj se seje.

Na tem, kdaj se seje, je veliko več ležeče, kakor nekteri mislijo, ker po času setve se zlo ravna rast in pridelk. Lahko se prezgodaj, lahko prepozno seje; pravi čas zadene le skušeni kmetovavec.

Čeravno je pa treba, da se o setvi navadni čas zadene, je vendar tudi vselej na to gledati, da se seje, kadar zemlja ni presuha ne premokra, da je čista plevéla, da se je po oranji dostojno vlegla.

Pri setvi ne pride na to, da se opravi po kakošnim dnevu pratike, ampak takrat naj se seje, kadar se vse za to kaže. Zlasti pa je treba na to gledati: kakošno je vreme. Vse sémena, ktere pridejo ob vlažnim in gorkim vremenu v zemljo, se veliko boljši sponašajo, kot take, ki so bile ob merzlim, suhim, vetrovnim vremenu posejane.

Take dni, ko sever ali borja piše, naj se nikar ne seje, ker je zrak presuh. Če pa veter vleče od juga ali sončniga zahoda, je to nar bolji čas za setev, ker je zrak tisti čas vlažen in gorak.

Kar ozimno (zimsko žito) vtiče, se zamore sploh réči, naj se, kolikor je moč, zgodaj vseje, zlasti v bolj merzlih krajih, da imajo koreninice še časa dovelj, se pred zimo dovelj zrasti, da jih zime srež ne pomori.

Skušnja je učila, da séme bolje kalí in da žito po tem veselejši rase, če je bilo vsejano take dni, ko je zjutraj ob zori zrak z vodenimi sopari v podobí megle napolnjen bil.

Nar bolje pa kalí séme in se oponaša potem žito, ako se seje zvečer, da čez noč pod milim nebam leží in ga rôsa pomoči, drugo jutro pa naj se zgodaj povleče. Sila škodljivo pa je, ako bi setev ob mrazu ali slani čez noč na njivi obležala.

Pri jarim žitu in sploh poletnih sadežih se mora pa setev po lastnosti zemlje in kraja, pa tudi po lastnosti sadežev ravnati. Napčno bi bilo, ako bi se, na priliko, ječmen v ilovnato zemljo spomladi poprej vsejal, preden se ni zemlja dovelj vgrela. Sočivje, kakor grah, bób in grahorica, se mora pa vselej o pravim času saditi, če bi

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 11. septembra (ranojesna) 1852.

List 73.

Devetnajste bukve Homerove Iliade.

(Dalje.)

441 Tako junak, — in razpusti vse vodnike druge,
Atrida le ostaneta tam in rajski Odisej,
Nestor, Idomenej, ter Feniks, jezdnik izurjen.
Ti ga tolažijo zdaj; ne dá utolažiti on se,
Dokler duše dovolj ne nasíti krovaviga boja.

Vednoma na-nj spominja se tak, in britko zdihuje:

»Ah, ti meni nekad, nesrečni, dragi prijatelj,
V šotoru sam z dišečimi rad kosili si strege!
Skerbno, in urnih rok, Ahajci ko vreli na plan so,
Grozo pogina sejoč med konje jahavnimi Trojci.

Zdaj pa ležiš usmertjen i tog! Ah, mojiga serca
Vino ne gane ne jed obilne zaloge po ladjah,
Ker te ni več! Kaj hujšiga kar me zadeti ne more;

Ne če bi prišla celó mi novica očetove smerti,

Ki neskončno sedaj po takimu sinu preliwa

Solze domá, o temu ko jaz na polju sovražnim

Se za Heleno borím, za babo nagudno, s Trojanci;

Ne če umerje mi sin premili, ki v Skiru mi raste,

Ako še živ je Neoptolem nebeške podobe.

Upanje bilo poprej je v persih mojimu sercu,

Sam da poginul bom od konje redívne Ahaje

Daleko proč pred Ilio tu, ti v Etio se vernul,

Ino prepeljal tje iz Skira na hitrimu brodu

Sina mi boš, ter moje mu tam razkazal imetje,

Blago, hlapce, posest, visociga slemena hišo.

Kajti zdi se mi vse, da v grobu počiva že Pelej,

Ali da malo le živ, polomljen teže starosti,

Plašno ozira se, kdaj poslanca bo tuge zagledal,

Ki mu prinese na dom novico mōga pogina.

Tako nehá plakaje. Okrog zdihujejo knezi,

Vsak spomnivši se kaj da je v lastnimu domu zapustil.

Tužne zagleda Kroníd, britkosti usmili se take,

Ganjen Atinji rekoč besede te krilate pravi:

»Mila mi hčer, tak čisto v nemar si viteza djala!

Alj se ne spomni ti več Ahileja verliga serce?

Glej ga sedé pred ladjami tam visokonosatim,

Kako se joka topí po dragimu svomu tovaršu!

Drugi so kosit šli, le on ne dotakne se hrane.

Pojd' ino vli mu nektara ter ambrozíe sladke

480 Rahloma v persi, da glad ob moč ga v bitvi ne dene.

Tak spodbode Kroníd Atinjo že samo želečo. —

Kakor orel kričéč perut razširjenih urno

Splava ona iz viš obnebja zrake delivši

Tje kjer Ahajci se v boj pripravljajo; slavnim Ahilu

Nektara vlije i slad ambrozíe rahloma v njedro,

Da bi mu sklepi kolen ne pešali lakote sitne;

Sama po tem se v krasni dom očetovi verne.

Uni na breg iz naglih bark začnejo se gnjesti.

Kakor studno iz viš privihrajo goste snežinke,

Kadar burje napad ledeno brije po zraku,

Tako sedaj nebrojno čelad, veselo blišečih,

Pride iz ladij na vid, in skitov gerbovih ojstro,

Sulic jasenovih ter oklepov krepko kovanih;

495 Kviško dviga se blesk, svitlobe zemlja se smeje,

Silno v okrogu doní koračenja možev idočih.

(Konec sledí.)

Zakaj toliko vsajenih sadnih drev- vės vsahne.

Čas se bliža, da se bojo jele jame pripravljati, v ktere se bo prihodnjo spomlad sadno drevje sadilo. Ker pa se večkrat tožbe slišijo, da tu in tam ni svet in kraj za sadje, moramo te pritožbe pretresti, da zvemo koliko je resničniga na tem.

Kako ravna marsikter gospodar, kadar sadno drevje vsaja? Takole: lopato zastavi nekterekat v zemljo in skoplje jamo, ki je komaj 2 do 3 čevlje široka in k večimu poldrugi čevelj globoka; v jamo postavi drevesce, verže zemljo na korenine, jo potepá z nogama, vtakne zraven drevesca kol, ter ga priveže na-nj, — in tako prepusti drevce, naj rase kakor hoče.

Pri takim ravnanji — ali je čuda, da toliko drevja hira in celó vsahne! in da potem takim ljudje tožijo: „pri nas ni svet za sadno drevje“, čeravno je le malo malo tacih krajev, kateri res niso za sadje pripravi.

Pri sadjoreji je nar več ležeče na kraji, kjer se drevje sadi, na lastnosti zemlje, v ktero se sadi, in na ravnanji, kako se vsaja.

Kar lego kraja vtiče, mora sadno drevje biti v zavetji, da je obvarovano ojstrih vetrov; scer bo jalovo raslo in sadja ne donašalo. Kdor posebno hrušk in jabelk ne more v zavetji imeti, stori prav, ako jih ne sadi.

Kar zemljo vtiče, hoče sadno drevje imeti suho, gorko, globoko zemljo; na mokrih, kislih in sosebnó na močirnih zemljiših se ne sponaša nobeno sadno drevó dobro.

Je svet suh in gorák, dobra zemlja pa plitva in spodno zemljiše ni rahlo, je treba, da se znar veči skerbjó jame delajo, kamor se drevje vsaja.

To se pa tako zgodi, da se za drevje, ki visoko rase, nar manj 6 do 8 čevljev široke in 2 do 3 čevlje globoke jame napravijo in dno jame okoplje in zrahlja. Je pa dobra perst bolj plitva, spodej zemlja terda ali kamnje debelo, se morajo jame še širji in globokeji napraviti.

Za visoko hruševó drevje naj bo jama vselej saj 3 čevlje globoka in dno jame za 1 čevlj globoko zrahljano.

Jame naj se koplejo v jeseni; dobra perst naj se na stran spravi in loči od peska, ilovce ali kamnja, — čez zimo naj ostanejo jame odperte.

Debelo kamnje ni nikdar dobro, da bi se spet v jamo nazaj verglo, ampak dobre persti je treba. Scer je treba tudi vsakimu drevesu 1, 2 ali 3 truge dobro podelaniga gnoja ali mešanice (komposta) pridjati.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 15. septembra (ranojesna) 1852.

List 24.

Devetnajste bukve Homerove Iliade.

(Konec.)

696 Sredi množice pak napravlja se rajski Ahilej,
Škriplje strašno zobmi, očesi mu bliskate ljuto
Kakor ognja požar; nepreterpljiva bolest mu
V srecu divjá; serdivši se tak nad sini trojanskim
Zgrabi Hefestovi dar izdelan umetno za njega.
Narprej okoli golen si dene golenke branivne,
Ter srebernimi jih priponami krasno uterdi;
Potler omisli vse krog si persi s krepkim oklepam,
Meč jeklen, sreberno kovan, obesi na rame,
Dvigne kviško potem veliki skit siloviti,
Ta se zabliška tičas kot luna večerna o šipu.
Jak v okrožje valov mornarjem sveti požara
Daljni plam, ki visoko gorí na samotni planini,
Kadar siloma jih, nerade, tira vihar tje,
Od prijatljev proč, veršé v ribovito širjavo;
Tak iz Ahiloviga umetno kovaniga skita
Prostre po zraku se blesk. Čelado težko si dene
Naglo na glavo potem, ta sveti ko zvezda danica,
Gosto plava po njej iz zlata predena griva,
Ktere obilno Hefest grebenu je svitlimu vdela.
Skusi pa sam v orožju sedaj se verli Ahilej,
Alj prileže ko gré, ali vda se mu rajsko darilo —
Perju enako se zdi in dviga voditelja množic.
Zadnič očetovo zdre iz ovitka sulico težko,
Krepko, veliko pošast, ki sukati nihče Ahajcov
Mogel je ni, le samo Ahil metati je znal jo,
Piko jasenovo to, katero je verh Peliona
Nekdaj očetu Hiron v pogubo protivnih vsekali.
Alkim in Avtomedon pa konje napregata pridno,
S krasno napravo život pogerneta umno, v čeljusti
Deneta berzdi potem, potegneta vajete v sedež
Terdni nazaj, ter nagloma bič krepák i priličen
Prime Avtomedon ter skoči v sedalo kočije.
Zadej plane na voz poboja hotiven Ahilej,
Ki se orožja bleší, kot sonce na jasnemu nebu,
Strašno pa glas njegov zadoni očetovi vpregi:
»Ksantos i Bali pozor! o slavna sinova Podarge!
Skerbita bolji tičas, da vodja pripeljeta zopet
Med Ahajce nazaj, potem ko se boja nasiti;
Mertviga tam, kot Patrokla, ne pušati v prahu.«
Odgovori mu sedaj ob jarmu jadreni Ksantos —
Glavo pobesi o tem, zavalí se mu griva po vratu
Skoz obroč na jarmu do tal, i pokrije mu lici;
Dala besedo mu pak je Hero limbaroramna:
»Da, nedvomno za zdaj otmeva te hrabri Ahilej!
Tode pogina se dan brez najne krivde ti bliža,
Tako je sklep mogočnih osod in silniga boga.
Scer orožja iz ram Patroklu niso Trojanci
Stergali v boju zavolj pomude i lénohe najne,
Bog silovit, ki Leto ga je lepolása rodila,
V sprednimu boru mu dal je smert in Hektoru slavo.
Severa sapo zares, ki nar hitrejši se čisla,
Midva prehitiva, glej! pa tebi namenjeno tak je,
Tuki da bog in verli junak ubila te bosta.«
To govorečimu zdaj ustavi Erinja besedo,
Reče pa jezno potem tekún siloviti Ahilej:
»Kaj govoriš o smerti mi Ksant? Potreba ni tega;
Dobro razumim sam, da proč od očeta i majke

Tu me zadela bo smert; pa to zgodilo ne bo se,
Dokler Trojca dovolj na polju neviht ne presučem.«
Reče, — in huj! med prvimi vspred z okopitjeno dvojco.
J. Koseski.

Kmetijske in živinozdravniške vésti.

(Murve, murve sadimo in svilo pridelujmo!)
O reji svilnih gosenc v Lombardii na Laškem
zvemo, da pred 50 leti so imeli ondile za 20.000
unc gosenčnih jajčk, iz katerih so pridelali 800.000
funtov kokonov (svilnih mešičkov), iz katerih so
skupili 4 milione dvajsetic. Sedaj izredé iz 80.000
unc jajčk 4 milione kokonov, ki jim veržejo 100
milijonov dvajsetic. Lep pridelk, lep dobiček, ki
izvira le iz tega, da so se Lahí židoreje čversto
poprijeli in murvine drevesa pridno množijo. Naj
tudi nam bo to izgled in spodbadek se živo popri-
jeti sviloreje, kodar je kraj za to! Ni nam treba
prerok biti, že sama zdrava pamet vsacimu reče, da
bo v 50 letih reja murvinih drevés in svilodov
Krajnski deželi, posebno na Dolenskim, spodnji
Štajarski, Teržaški in Goriški velik velik dobi-
ček donašala, ker bojo naši nasledniki to vse
bolje spoznali, kakor nekteri naših ljudi, katerim še
sedaj v glavo ne gré, kako bi móglo to biti!

(Zastran cepljenja kušniga čerma pri zdravi
živini) so bile v zboru Nizozemske živinozdrav-
niške družbe nektare skušnje naznanjene, iz katerih
se je zvedilo, da to cepljenje ne škodje živini nikakor
ne na molži ne na pitanju, — da so znamenja vcep-
ljeniga čerma, s katerim se ima živina te hude
bolezni obvarovati, zlo enake znamenjem praviga
čerma, — da jih je po vcepljenim čermu le celo
malo poginilo, — da pa je silno težko dobiti do-
bro matèrijo, s katero se cepi. Sklenjeno je bilo,
še več poskusiti o tem. — Nam se kaj čudno zdi,
da Nizozemska družba v cepljenji čerma alivranč-
niga prisada (Milzbrand) pomoči iše zoper to bo-
lezin, ker bi ji vendar moglo znano biti, da s ce-
pljenjem se dajo le nalezljive kuge odverniti,
ki napadajo živino le enkrat o njenim življenji,
ne pa take, ki izvirajo iz napčniga vremena,
vročine, napčne klaje itd. in živino tolikrat
napasti zamorejo, kolikorkrat se priložnost nakloni!

Žive plote napravljajmo!

Zmiraj bolj pomanjkuje derv in lesa, ker se
ga vedno več potrebuje za fabrike, olarije, peka-
rije, opečnice, železnice in mnoge druge rokodel-
stva, in se les iz gojzdov vedno le jemlje, noviga
pa malo zasaja, in kdaj bo tudi ta še le zrasel!